

Besprekingsverslag Commissie Cultureel Erfgoed

Betreft : Openbare vergadering
Datum : 04 februari 2019
Tijdstip : 14:00 uur
Plaats : locatie gemeentehuis Aalten, Markt 7, zaal Barlo
(collegekamer)

Aanwezig : De heer Doodeheefver, de heer De Graaf, de heer Vrieselaar, de heer Crols (Gelders Genootschap), mevr. Brethouwer, mevr. Erinkveld-Ras, de heer Van Duren, burg. Stapelkamp, wethouder Kok, mevrouw Oonk en mevrouw Lammers (notulen)

Afwezig : -

1. Opening

De voorzitter opent de vergadering en heet de aanwezigen welkom.

Aanwezig zijn:

- Dhr. Schreurs, Architectenbureau Vincent Schreurs, geeft toelichting op agendapunt 5 (restauratie de Schoppe, De Welsker)
- Dhr. De Ruiter en mw. Bertelink, eigenaar van de Welsker en opdrachtgever
- Pers
- Plaatsvervanger van dhr. Bulsink is dhr. Van der Plaats (gemeente Aalten)

2. Vaststelling agenda

Geen opmerkingen.

3. Besprekingsverslag van de vergadering van 3 december 2018

Tekstueel:

Pag. 5, punt 14 m.b.t. onderhoud Joodse begraafplaatsen in Bredevoort in Aalten

Dhr. De Graaf verbetert dat het onderhoud voor 5 jaar is aangegaan in plaats van verlengd.

Inhoudelijk:

Pag. 4, punt 8: m.b.t. viering/ herdenking 1572 in 2022

Dhr. de Graaf geeft aan dat het moet zijn dat Bredevoort op 20 juni 1572 is bevrijd.

Bij agendapunt 10 wordt er nog nader ingegaan op dit onderwerp.

Pag 6, punt 15: m.b.t. project monumentale interieurs

Mw. Damstra zou de link m.b.t het project Zwolle nog doorsturen, maar deze is nog niet ontvangen.

ACTIE: mw. Oonk zal mw. Damstra vragen deze link alsnog door te sturen.

Het verslag wordt geaccordeerd.

4. Ingekomen stukken / stukken ter kennisname

a. Raadhuisstraat 10 te Dinxperlo (Rijksmonument)

Betreft verbouwing van het woonhuis met kantoor tot woonhuis met bed and breakfast

Mw. Erinkveld-Ras vraagt of er al een advies is van de Rijksdienst.

Dhr. Crols antwoordt dat dit nog komt. Het plan is nu nog in vooroverleg. Het project is een zorgvuldig plan, waarbij alle waardevolle interieurelementen bewaard blijven.

b. Symposium Interieurs, 15 maart 2019

Mw. Oonk licht toe dat we een uitnodiging hebben ontvangen voor dit symposium. De CCE is van harte welkom. Vanuit de gemeente Oost Gelre hebben zich 5 personen opgegeven.

Dhr. Crols gaat in ieder geval, hij zal tijdens de volgende vergadering een terugkoppeling doen van het symposium.

5. Restauratie de Schoppe, onderdeel rijksmonument De Welsker

Toelichting door de heer V. Schreurs:

Het rijksmonument De Welsker in De Heurne heeft een nieuwe eigenaar. Het heeft 10 jaar leeggestaan en nu zijn er mooie plannen om het monument weer tot zijn recht te laten komen. Met het oog op de provinciale subsidieregeling, zijn er plannen gemaakt voor de schoppe. Vandaag is de subsidieaanvraag voor dit gebouw bij de provincie ingediend.

Het Gelders Genootschap heeft het object geanalyseerd, deze analyse ligt in concept klaar. Het collectief 'Huis en erfgoed' heeft een bouwkundige inspectie gedaan. Met deze input gaan we nu aan de slag met de boerderij. De eerste schetsen liggen er, maar deze zijn nog niet presentabel voor in de commissie. Daarom beperken we ons vandaag alleen tot de plannen voor de schoppe.

Vanuit de vroegere functie stond de schoppe genoteerd als veeschuur. De eigenaar van de Welsker was een grote herenboer en de schoppe had een bijeenkomstfunctie voor de pachtboeren en de buurt. Het idee is dus om deze functie weer op te pakken. Het moet een open karakter krijgen.

Vanaf de eerste tekeningen staat de schoppe al op deze locatie, omwille van de historie laten we het op deze plek staan. Het metselwerk in de linkerzijgevel is niet het oorspronkelijke metselwerk, maar dit handhaven we wel. De schoppe heeft delen die open kunnen, daar willen we gebruik van maken. De dubbele deur was vroeger de hoofdingang van het object. Aan de achterzijde is een overkapping en er is een te openen zijgevel. Een deel van de sporen laten we zoals het nu is, dit om het authentieke effect te bewaren.

Het pand geeft veel gefilterd licht, dat beeld willen we vasthouden, maar tegelijkertijd moet het een functie krijgen. We willen niet het beeld van de schoppe aantasten, maar we willen wel de zichtlijnen behouden. Bij gebruik willen we de deuren openen om de buitenruimte te ervaren en buiten gebruik blijven de deuren dicht. Er komen geen deuren of kozijnen in de gevels. Het blijft een open ruimte, er komt geen verdieping op. Wel komen er twee toiletgroepen en een keuken, opslagruimte en schuifdeuren in de wand, welke gesloten kunnen worden tijdens bijeenkomsten. Boven de toiletten wordt een soort hilde gecreëerd voor opslag.

Bij gesloten deuren zijn vanaf de buitenkant de authentieke gevels zichtbaar en onveranderd ten opzichte van hoe het origineel is. Het Gelders Genootschap heeft aangegeven dat interventies denkbaar zijn, dus in het dakvlak komt glas om daglicht in de ruimte te krijgen.

De kap wordt geïsoleerd aan de binnenzijde en de sporen worden weggewerkt, echter dit wordt zodanig gedaan dat we van mening zijn dat het bij deze opzet sterk kan werken, ondanks dat de daklijnen niet meer zichtbaar zijn.

De oranje dakpannen willen we vervangen door gesmoorde pannen.

De linkerzijgevel blijft onveranderd qua zicht, aan de binnenkant komen voorzetwanden.

De stalraampjes blijven zichtbaar.

Aan de achterzijde liggen de kozijnen verder terug in het object. Deze overkapping kan ook worden ingezet als zijnde verblijfsfunctie.

De commissie heeft de volgende vragen:

Mw. Erinkveld-Ras vraagt of er bij de verkenning voor herbestemming is gekeken naar de mogelijkheid om een 'doos' in de ruimte te plaatsen, om zo de rest te behouden zoals het is. De hele nok met het gefilterde licht raakt nu verloren door de isolatie.

Dhr. Schreurs antwoordt dat deze optie inderdaad is bekeken. Echter de oppervlakte is meer dan nodig en het plaatsen van een doos doet de kwaliteit van de ruimte geen eer aan. Er is voor gekozen om het object in zijn totaliteit zorgvuldig te restaureren. De gedeeltes waar het kan, laten we zo puur mogelijk. Het plafond wordt afgewerkt met authentieke planken, er is gekozen voor een combinatie van architectuur en renovatie.

Dhr. Crols geeft aan dat hij het een interessant plan vindt. Het gebouw heeft een leven gehad. Materialen werden vervangen zodra dit slecht was. Een deel van de pannen is destijds vervangen door rode pannen, in plaats van gesmoorde dakpannen.

Dhr. Schreurs licht toe dat de oranje dakpannen er in de loop der tijd op zijn gekomen. Zijn voorkeur gaat echter uit naar een kleur blauwe dakpannen. Uiteraard wordt het advies van de commissie in deze gewaardeerd.

Dhr. De Graaf vraagt naar het historisch belang voor het opleggen van de rode kleur dakpannen. Was dit uit gebrek? Of uit nood?

Mw. Brethouwer vindt een authentieke uitstraling belangrijk. De pannen zijn er in de loop der tijd opgelegd en vertellen daarmee het verhaal van de schoppe. Het moet niet te netjes worden, de authentieke uitstraling moet enigszins behouden blijven. Mw. Erinkveld-Ras is van mening dat als de bestaande dakpannen technisch goed zijn, deze gewoon teruggeplaatst kunnen worden.

Dhr. Doodeheefver vraagt of de bodem van zand of leem is. Hij wijst op een gevulde betonvloer, dit was oorspronkelijk om een werkschuur te benadrukken. Hij is in ieder geval geen voorstander van een strak gelakte betonvloer.

Dhr. Schreurs sluit zich hierbij aan. Het is de bedoeling dat je door de gebouwen heen herkent dat alles bij elkaar hoort, dus ook in de vloer wordt een eenheid gecreëerd. Dit zal zeker geen strak gelakte betonvloer worden, een gevulde vloer is zeker een goede optie.

Dhr. Schreurs merkt op over de isolatie, dat daar per gemeente anders over wordt gedacht. Voorkeur is om damp open materialen toe te passen, dan is het goed mogelijk om tussen de sporen te isoleren. Dit is mede afhankelijk van de staat van het object, de sporen moeten immers wel goed genoeg zijn. Een bouwkundige inspectie is daarom zeer belangrijk.

Burg. Stapelkamp gaat in op de functie van het gebouw. Hij voegt toe dat het niet de bedoeling is om hier een drank- en horecaverunning te verstrekken, zodat het niet de neiging gaat krijgen om steeds groter te worden en gaat uitgroeien tot een feestruimte. Want dat is niet de bedoeling.

Dhr. Schreurs geeft aan dat die ambitie er ook niet is.

Dhr. Schreurs sluit af met de opmerking dat we nog voorzichtig omgaan met het verspreiden van de plannen in de openbaarheid, dit omdat het plan ook afhankelijk is van subsidies. Daarnaast is het nog in een voorontwerpfase. Formeel moet het nog in de commissie ruimtelijke kwaliteit en is er nog verdere afstemming nodig met het Rijk, Provincie, Monumentenwacht en het Gelders Genootschap.

Dhr. Doodeheefver sluit af met de opmerking dat de commissie enthousiast is dat de Welsker op deze wijze toch behouden blijft, want de commissie had daar wel wat zorgen over. Wellicht is het een leuk idee om t.z.t. een vergadering in de schoppe te houden.

6. Tussenrapportage Erfgoedbeleid 2017 – 2018 Wi-j doet 't Samen!

Mw. Oonk licht toe dat bij het vaststellen van ons gezamenlijk beleid in de raad, de raad destijds gevraagd heeft om een tussenevaluatie na twee jaar. Deze evaluatie hebben we gezamenlijk opgesteld en is als stuk bij de agenda bijgevoegd. Graag vernemen we een reactie van de commissie.

Dhr. De Graaf wijst op de samenwerking tussen de drie gemeenten en dat er in zekere zin een gevaar bestond van dominantie vanuit de gemeente Winterswijk. Echter het is de kunst om elkaar wat te gunnen en om elkaar als partners te zien en dat is goed gelukt. Dhr. De Graaf is daarom enthousiast over het verloop van deze samenwerking en ervaart het als zeer positief.

7. Samen vrijheid vieren - 75 jaar bevrijding in 2020

Mw. Brethouwer licht toe dat er op 24 januari 2019 een bijeenkomst is geweest. Dit was de eerste bijeenkomst (pilot) voor de hele achterhoek over 75 jaar vrijheid. Tijdens deze bijeenkomst is er gesproken over welke ideeën leven er en welke initiatieven zijn er al en wat zijn daarin de vervolgstappen.

mw. Brethouwer is een jaar geleden samen met mw. E. Ruesink betrokken geraakt bij het plan voor de Achterhoek. Vanuit de gemeente Aalten is een werkgroep opgericht waarin Bredevoort, Aalten en Dinxperlo vertegenwoordigd zijn.

De Provincie heeft extra middelen beschikbaar gesteld. De provincie is in 5 regio's verdeeld. Voor Nijmegen is de bevrijding een jaar eerder, in de Achterhoek speelt het op dat moment (oktober 2018) nog niet zo.

Vanuit Winterswijk, Aalten en Doetinchem zijn we toen een klein groepje gestart en zijn we zelf plannen gaan maken. De nadruk lag op onderwerpen die de aandacht moet krijgen, buiten wat er doorgaans al gebeurt. We willen iets extra's, daarom op het idee gekomen om samen met onze Duitse burens de vrijheid te vieren. Dit thema was er nog niet in Gelderland. De ingestoken thema's waren 'herdenken, beseffen en beleven'. Vanuit de Achterhoek is daar nu het thema 'vieren' aan toegevoegd. Langs de grens is er al veel samenwerking. Herdenken is nog best lastig, maar 'vieren' met elkaar delen kan wel grensoverschrijdend. Plan is om het vanuit het burgersperspectief van beide kanten gestalte te geven. Dus ook verhalen vanuit de Duitse kant en om van hieruit verbindingen te maken, ook met het heden.

Het Aaltens museum heeft een tentoonstelling 'Kind van de vrijheid' en dat wordt voor een deel een reizende tentoonstelling. Duitse en Nederlandse verhalen worden hierin gekoppeld. Iedere gemeente kan zijn eigen verhaal daaraan toevoegen.

De tweede tentoonstelling start in het Grenslandmuseum en gaat over het 'spoor van de bevrijding'. Drie Duitse, drie Nederlandse en drie overkoepelende verhalen. Ook dit wordt een reizende tentoonstelling.

De derde tentoonstelling is 'WOII en kunst'. Duits en Nederlands.

Verder is er een samenwerkingsproject 'start van 75 jaar vrijheid'. Er zijn twee routes geweest die een spoor hebben nagelaten. Het begint op de Heelweg van Dinxperlo naar Aalten. En vanuit Dinxperlo naar Megchelen. Op 29 maart 1945 is de Achterhoek bevrijd door de Canadezen en Engelsen. Het spoor dat deze bevrijding heeft nagelaten wordt in het Grenslandmuseum tentoongesteld.

Op 29 maart 2020 wordt er een vrijheidsbrunch en een centrale start op Duits/Nederlands grondgebied, met manifestaties en activiteiten georganiseerd.

Een deel in het programma is 'open ruimte'. Hiervoor kan ook lokaal subsidie worden aangevraagd.

Burg. Stapelkamp vult aan dat wat de gemeente investeert, ook beschikbaar komt als vrije ruimte voor lokale initiatieven. Dit is mogelijk door co-financiering van de provincie. We proberen zoveel mogelijk kleinere initiatieven aan elkaar te koppelen tot grotere projecten.

De Duitse kant bekijkt ook hoe zij aan het programma kan bijdragen. Alles wordt georganiseerd vanuit de instellingen die er al zijn, bijvoorbeeld de 'grenshoppers'. De samenwerking wordt steeds groter en krachtiger. Er komt ook een educatief programma, waarvan men gebruik kan maken.

Op 21 maart 2019 vindt de tweede avond plaats in de gemeente Aalten. Dan gaan we oogsten wat er me de ideeën is gedaan en er worden nieuwe ideeën opgehaald. De werkgroep 75 jaar bevrijding zet kracht bij de ideeën. Iedereen is welkom.

Dhr. De Graaf heeft respect voor de hele opzet, anders was de Achterhoek waarschijnlijk niet zo betrokken geweest bij het hele verhaal. Hij heeft een groep (nieuwe) Aaltenaren gemist tijdens de bijeenkomst en vraagt zich af hoe we deze groepen mensen bij de activiteiten kunnen betrekken.

Hij geeft verder aan dat we 75 jaar vrijheid en democratie vieren, maar waarom vieren we het eigenlijk? Als je het nieuws volgt, dan wordt daar behoorlijk aan geknaagd. De gemeente heeft hier ook een taak in.

Mw. Brethouwer antwoordt dat er met nadruk is gekozen voor het thema 'vieren', omdat we denken dat we met dit thema ook jongeren kunnen bereiken. Het is belangrijk om met elkaar te werken aan vrijheid. De tentoonstelling 'Kind van de Vrijheid' is bijv. ook bedoeld om verbinding te maken met kinderen die nu uit een oorlog komen. Samen vrijheid vieren is waar het om gaat, niet om 'de bevrijding' te vieren.

8. Straatnaamgeving onbenoemde paden/gāngeskes Bredevoort

Het advies aan het college ligt klaar. Naar verwachting wordt het advies volgende week in het college besproken. De schrijfwijze van 'Fekkengeste' is aangepast in 'Feckengeste' en het onderschrijf is aangepast in 'Familie Fecken, 17^e eeuw', dit naar aanleiding van het advies van ECAL.

Dhr. De Graaf heeft dit namens de commissie geaccordeerd.
Iedereen gaat bij deze akkoord.

9. Wederopbouw in de Achterhoek

Mw. Oonk licht toe dat dit de vorige vergadering is besproken. Toen is er door de burgemeester gevraagd om een link met Duitsland. In het definitieve programma is het idee opgenomen om in het kader van de Wederopbouw iets te doen op de grens Suderwick / Dinxperlo. Er is een subsidie aanvraag ingediend door het Gelders Genootschap bij de provincie. We hopen dat we deze subsidie tegemoet kunnen zien voor de projecten, zodat we kunnen starten met de uitvoering.

Dhr. Vriezelaar vraagt zich af of dit ook ten koste gaat van het budget als er monumenten aangewezen gaan worden.

Mw. Oonk antwoordt dat het niet het uitgangspunt van het project is om nieuwe panden aan te wijzen als monument. De insteek is aandacht vragen voor de periode van de Wederopbouw. Deze periode is nu nog vrij onderbelicht en mensen zien vaak nog niet de schoonheid ervan. Wanneer je meer weet over de achtergrond en de specifieke kenmerken, kun je de panden uit deze periode ook beter waarderen. De hele Achterhoek, inclusief Lochem, Zutphen en Doesburg, wil graag aandacht vragen voor dit onderwerp.

Dhr. Crols vult aan dat het een belangrijke periode is, omdat het wel bepalend is voor het aanzien van ons land op dit moment. In het project gaat het om draagvlak en bewustwording creëren: weet wat je weggooit als je sloopt. Het was een periode waarin snel werd gebouwd. Er staan hierdoor nu gebouwen die soms lastig te verduurzamen zijn. Vraag is nu, hoe kun je dat het beste doen, waarbij het karakter van het gebouw of de wijken behouden blijft. Ook de Omgevingswet gaat hierin een rol spelen. Daarnaast kan er per gemeente bekeken worden of de lijst monumenten uitgebreid zou moeten worden. Dan ontstaat er inderdaad een discussie of het budget voldoende is.

Mw. Erinkveld-Ras vult aan dat het Aaltense budget voor onderhoud en restauratie tot nu toe toereikend is geweest en verwacht hier geen problemen. Overigens gaat het onderwerp verder dan alleen gebouwen, het gaat ook over bijv. verhalen, muziek, landschap of film. Gebouwen zijn een onderdeel van het verhaal.

10. Viering / herdenking van 1572 en 2022

Burg. Stapelkamp licht toe dat er op 21 februari 2019 een bijeenkomst was met onder meer de gemeenten Den Briel en Dordrecht. Het gaat om het Hollandse perspectief op de 80-jarige oorlog. Wij zijn, samen met totaal 20 gemeenten, welkom om aan te schuiven voor de herdenking in 2022. De vraag is, hoe kunnen we overkoepelende verhalen van die 80-jarige oorlog met elkaar koppelen en hoe kijken we daar tegenaan. Er was een verbinding tussen oost, west en zuid. Gedacht wordt aan rondreizende tentoonstellingen of een toneelstuk. De ideeën staan nog in kinderschoenen. Met 20 gemeenten willen we bij het rijk een verzoek doen voor een bijdrage. Als relatief kleine gemeente kunnen we dan hierin meeliften.

Dhr. De Graaf uit zijn zorgen hierover. We zoeken aansluiting bij west Nederland, maar hij vreest ervoor dat de realiteit van de geschiedenis uit het oog wordt verloren. Het is niet alleen een herdenking van Den Briel. Het jaar 1572 was, gedurende tientallen jaren namelijk het begin van grote

ellende in oost Nederland. Er waren o.a. plunderingen van kerken en kloosters. Hij vraagt hiervoor extra aandacht.

Burgemeester Stapelkamp neemt dit aspect mee.

11. Stand van zaken 'Energiescans monumentale panden'

De 1^e fase van de energiescan moest voor 1 februari 2019 afgerond zijn, om in aanmerking te komen voor de provinciale subsidieregeling. Voor de gemeente Aalten zijn er 19 energiescans opgesteld en binnen de termijn ontvangen.

Gekeken wordt nu naar het vervolg qua typologie, hoe mensen hun pand kunnen verduurzamen. Deze kennis kan dan door eigenaren van andere monumenten, maar ook van karakteristieke panden en niet beschermde historische panden worden gebruikt.

'Huis en Erfgoed collectief' heeft het energiedeel van de scans opgesteld en het Gelders Genootschap heeft naar de monumentale waarde gekeken. Er vindt nog een bijeenkomst plaats om te evalueren hoe de 1^e fase is verlopen en of er verbeterpunten zijn voor de 2^e fase.

We gaan nu met de 2^e fase starten.

Dhr. Koot vraagt zich af of de uitvoerende partij voldoende tijd heeft gehad, om alle scans goed uit te voeren en aan te leveren. Hij kreeg dit signaal van degene die bij hem het onderzoek uitvoerde.

Mw. Oonk geeft aan dat de planning goed is doorgesproken met de uitvoerende partij en dat er geen signaal is geweest van de opdrachtnemers, dat de planning niet gehaald zou kunnen worden. We hebben de energiescans inmiddels ontvangen van het collectief. Vanwege de subsidievoorwaarden van de provincie, moesten de scans uit de eerste fase per 1 februari gereed zijn.

12. Terugkoppeling Gelderse bijeenkomst over Kerkenvisies

Op 23 januari 2019 is er een bijeenkomst geweest in de Grote Kerk in Velp.

Mw. Oonk was hier ook bij aanwezig. Het was de eerste bijeenkomst in een serie en daarmee een soort pilot. De bedoeling is dat er een hele tour door Nederland komt voor uitleg aan gemeenten en andere organisaties (parochies, kerkelijke gemeenten, stichtingen etc.) die betrokken zijn bij kerken. De gemeente Deventer lichtte toe hoe zij tot hun Kerkenvisie zijn gekomen en er is uitleg gegeven over de regeling van het Rijk. Gemeenten kunnen een decentralisatie-uitkering aanvragen, de gemeente Aalten heeft dit reeds gedaan. Als de aanvraag gehonoreerd wordt, dan komt het geld met de mei circulaire. Dan hebben we een basis om een visie op te stellen voor onze kerken. In het proces wordt samenwerking gezocht met Oost Gelre en Winterswijk, mede met het oog op de parochie, die gemeentegrensoverschrijdend is.

13. Rondvraag

Er wordt geen gebruik gemaakt van de rondvraag.

14. Sluiting

De voorzitter sluit de vergadering en dankt alle aanwezigen voor hun komst en inbreng.

De volgende vergadering vindt plaats op 15 april 2019, om 14.00 uur in vergaderruimte zaal Lintelo aan de Markt in Aalten.